

Erdélyi Híradó

Kedden, Augústus' 3-dikán ($\frac{8}{3}$) 1830

Magyarország—Mexico—Nagybritannia—Frantziaország—Austria
Horváthország—Külömbfélék.

Magyarország

A' 9-dik Szám alatt deák' nyelven
kijött Magyarországi beállandó Ország-
gyűlés' kihirdetése,

Magyarúl.

Az egyesült akarattal kívánt idő,
jelen van, melyben az 1791-beli 67-dik
Törvény-tzikkej' következésénél-fogva ki-
dologozott, és az utolsó Országgyűlés' 8-
dik törvénytzikkejénél-fogva kiküldetett
országos Biztosság által, O-ts kir. Magas-
sága Főhertzeg, Ország' Palatinussa ked-
ves Otsénk' kormányozása alatt, terhes
munkával és szakadatlan gondal végre-
hajtott Munkák, országgyűlési tanátkszo-
zások alá vétessenek. De midőn egy oly-
yan tárgy' temérdekségét, mely a köz-
kormányozás' minden ágára kiterjed, ki-
rályi elménkel meggondoljuk; azonnal
meggyőződünk, hogy azon szándékra,
melyből — az ősi konstitutio' megrendü-
lése nélkül — a' köz-bóldogságnak ked-
vező törvények származzanak, a' fog len-
ni a' többek felett, a' leghathatósabb út,
ha minekelőtte ezen legnagyobb fontos-
ságu és nagy következésű foglalatosság'
értekezése munkába vétetődik, mind e-
zek a' systematica Munkák illendőül meg-
fontoltattanak, mind pedig némellyeken,
mellyeket régen és gyakran hánytorgat-
tunk elménkben, eleve, szerentsesen át-

tal esünk; mivel' így, az időtől és életkor-
tól sürgettetvén, költsönös bizodalommal
és bölts tanátkszozások mellett, egyéb gon-
doskodásokkal nem akadázotatva, hogy
rövid idő alatt igen sokra mehetünk, nem
annyira reményljük, mint bizonyosnak
tartjuk.

Meghaladott már országglásunk — Is-
tentől Reánk bizott népeink' bóldogitá-
sára szenteltetett 38 esztendő. Az ezen
időben történt, s azelőtt hallatlan példá-
jú esetek, más százesztendők' törtene-
teit sokkal meghaladták. Meggyőztünk
mindazáltal mindent, Istenben vetett bi-
zodalomunk és népeink' szeretete által,
mellyet Mi, szakadatlan igyekezettel, és
érettek mindég és örömmel viselt atyai
gondoskodással Hozzánk lekötelezvén, hiv
alattvalóink' fíjuú tiszteletjek és Hozzánk
ragaszkodások' örökké-tartó sok tanúbí-
zonyosságaitól indittatván, háláadó szível
megesmérünk. Hanem, számlálva vannak
életünk' napjai; — de a' mellyek még, Is-
ten' jóvóltából, hátra vannak, örömmel
áldozzuk azokat királyi Hívalatunknak és
kivált' azoknak fel, a' miket ezen Mi' na-
gyon kedves Magyarországunk', s az eh-
hez tartozó tartományok' bóldogsága ki-
ván. — Azomban, munkáink és iparko-
dásaink, nagyobb erő gyanánt, azon leg-
nagyobb vígasztalását kívánnják Atyai szí-

vünknek, hogy a' Koronaörökös Hertzeget, O-Magasságot, igen szeretett Első szülött Fijunkat, Ferdinand Fő-Hget, ugymint ezen igen kedves Magyarorszá- gunkban is, és az ehhez tartozó Részek- ben egyenes Örökösünket — a' legfelső királyi hatalomnak, privilegiumok' adásá- nak, és a' felségi jussok' gyakorlásának Nállunk maradása mellett — a' megállá- pitott diplomatikai Bizonyosságok' elfoga- dása, 's az ára leteendő Eskü után, jö- vendő Királynak és Urnak beiktattassuk, és a' törvényes szokás szerint, Magyar- ország' szent Koronájával megkoronáz- tassuk, 's Otet, — a' mi Nekünk, míg él- lünk, legkedvesebb fog lenni, — a' Ma- gyar Nemes Nemzethez vonszó bizoda- lom' és szeretet' kötelével, és Annak ősi konstitúciója' védelmére és fenntartására szolgáló Hittel lekötelve lenni lássuk.

Ezen királykoronázás' szerentsés vég- be-vitele-végett tehát, a' Mi' Magyaror- szágunk' 's ahhoz tartozó Részek' min- den hív Ssátusainak és Rendeinek orszá- gos egybe-gyűlését vagy Diaetáját, a' 4- dik törvényszűnetre, mely Pünköszt ut- tanni 14-dik vasárnap után következik, vagy is Kisasszony' napjára, azaz, sept. 8-dikára esik, 1850-ban, Sz. K. Poson Városunk'ba rendelni és kihirdetni, 's an- nál, Isten' jóvoltából Mi is szeméjjesen megjelenni meghatároztuk: melyben, az említett koronázás' szertartásainak szeren- tsés végbevitele, és az országos Biztosság- nak az 1827-dikei 8-dik törvényztikkeje szerint elő- adott tudósítása után, an- nak Munkái' kinyomtatattását, annál-örö- möstebben fogjuk megengedni, minél- méjjesebben fekszik szívünkben az a' tisz- ta kívánság, hogy ezen Munkák' segedel- ménél-fogva, a' következő Országgyűlésen, mellyet különösen, az ezek felettvaló ér- tekezésre rendelünk, és oct. hónap' 2- dikára, 1851-ben, a' Mi' Sz. K. városunk-

ba, Posonba, elmúlhatatlanul össze fogunk hívni, hasznos törvények készíttessenek. Melyre-nézve, minthogy nagyon szüksé- ges, ne-hogy akkor az ezen munkára for- dított figyelem egyéb gondok és foglalá- tosságok által akadályoztassék, emlékeztvén az utolsó Országgyűlés' 4-dik törvényztik- kejére; még ezen Országgyűlésben, az új Katonaszedésről fogunk a' hív Státu- sokkal és Rendekkel értekezni: mivel' a' magyar katonaság, mely a' vitézi virtus- nak mindég példája volt, annyi eszten- dők-ólta alkalmas pótlás nélkül marad- ván, most már úgy megkevesedett, hogy nem tsak a' nemzet' ditsósságának nem felelhet-meg, hanem még a' jöltévő bé- ke' idején szükséges katonai szolgálattjá- ra sem elégséges neki. — Egyéberánt, a' nehésségeket és kívánságokat illető meg- határozásainkat, mellyeken az utolsó Or- szággyűlésen által-esni nem lehetett, ke- gyelmesen végre-hajtani, és más dolgok- ról is, mellyek a' köz-jó' előmozdítására kívánatosoknak és gyarapítóknak találtat- nak, Ns. Magyarország' és hozzá tartozó Részek' ugyanazon Státusaival és Rendei- vel, tanátskozni fogunk. — Mely szerint Néktek ezennel állhatatosan előtökbe ad- ván, kegyelmesen meghagyjuk és paran- tsoljuk, hogy annál-fogva, a' kiszabott napra és helyre, közzülletek két bizonyos kiválasztott Követet, mint szokás, úgy- mint alkalmas és békesség 's közjót szer- ető férfiakat, minden kifogas nélkül ki- rendelni és küldeni el ne mulassátok; kik a' fent említett Országgyűlésen a' többi Egyhazai Fő-Rendekkel, Ország' Baróival és Nemesseivel, 's a' Mi' fenn említett Magyarországunk', 's ehhez tartozó Ré- szek' Státusaival és Rendeivel együtt je- len lenni köteleességjeknek esmérjék. — Különös gondotoknak kell pedig lenni ára, hogy a' többször említett Követeitek, a' kiszabott időre, a' mondott helyen bi-

zonyoson és tsalhatatlanul megjelenjenek; az ország' köz-Végzésében elo-adott büntetés alatt, különben nem tselekedvén. Egyéberánt, tsászári - királyi kegyelmünkkel erántatok jóltévőleg viseltetvén, Maradtunk. — Kólt a' Mi tsászári városunkban, Bétsben Austriában, júl. 15-dikén, 1850-ban,

FERENTZ s. k.

Gróf Reviczky Ádám s. k.

Bartal György s. k.

Mexico

London, júl. 8. — A' kitsiny, de hatalmas és a' földi világ' sorsát markában hordozó Európa' politikája, valamint kereskedése és civilisatiója, az egész földre láttatik egész mértékben elterjedni. Asia', Afrika', Amérika' dolga, mindenfelől Európa' dolgává lett. Mi lesz a' következése, — a' jövendők fogják felfedezni, 's kezdik már is világosságra hozni. — Mexicoban rendkívül nagy készüléket tesznek a' Spanyolok Újj Megtámadások ellen, mely a' múlt esztendeinek méltó mássa akar lenni. Már apr. 17-dikén, a' Szövetség' országlószéke egy kerülő - írást bocsátott minden Státushoz, melyben ezeket felidézi, hogy kiki a' maga' katona-részét egésszítse-ki, 's készen álljon. St. Juan de Potosi egyedül maga 2700 embert (1500 gyalogot, 1200 lovas) állít-ki. A' magános embereket is mind felidéztek, hogy saját költségeken katonákat fegyverkeztesse-ki fel 's küldjenek a' táborba. Egy gyalog katona hónapi tartása 11.1/8 piaster; egy lovasé = 19.1/8 rész, lovával együtt. Három seget állít-fel az országlószék: rendes katonaságot, munkás népkatonaságot, és helybeli népkatonaságot; 10,000 spanyol ellen készülnek.

Nagybritannia

A' Courier' jövendőlése, júl. 9-dikéről (a' mely nap' még Algier' megvé-

tele nem érkezett-meg Angliában) ebből áll: "A' Frantziák, lassan, de bizonyonyos lépésekkel nyomódnak az áfrikai badi-szállitvány nagy tzélja — Algier' meghódoltatása-felé, és a' legközelebbi bivatoli tudósítás, hihető, annak maga-megadását fogja jelenteni. A' Fő-Gen. ebben a' táborozásban, jól ügyelt, és, alkalmasint annak köszöni a' gondja alá bízott sereg' nagy részének megtartását; de mi, semmi fogyatkozást nem látunk az ő' batorságában, mellyet a' liberalisok neki szemére hánynak: sőt-inkább, úgy láttzik, elszánt buzgóságot és személyes mérsétséget bizonyított-be, a' mit tsak a' leg-hiresebb Hadvezértől szoktak várni, valamint emberszeretetét is a' fogjok eránt; szintúgy nem tagadhatni. A' mint nekünk láttzik, Algier' meghódoltatását a' Frantziák által, jó-kimenetel fogja követni, mellyen a' civilisatio' barátjai örvendeni fognak. Nem ok nélkül hisszük, hogy a' frantzia országlószék, ekkorig még mindig ugyanazon-egy készsége mutatta-ki, hogy semmi egyéb tzélja nintsen a' nemzeti betsület' megerősítésénél és a' piraták' tsordájanak régen óhajtott kiirtásánál.

A' Times, a' júl. 6-dikai, Alsóhábeli vetekedésre a' Régenség felett, ezt a' jegyzést teszi: "A' Brougham Úr' Beszédéről elmondhatni: nullum non tetigit, nullum non ornavit. Az ékes szólásnak oly' tündöklő felfejtetése volt az, a' millyen-tsak valaha a' St. István' kápolnája' falai között hangzott. A' Rómaiak, ha az ő' Heróssok közül valamelyik, az emberi betsületnek legfelsőjét — győzdelmet — nyert, egy rabszolgát állítottak mellé, mikor az, az ő' ditsóssege' közepette a' Capitoliumba vonúlt, a' ki neki szüntelen ezen szókat juttatta eszébe: "jusszon eszedbe, hogy ember vagy" — A' Grant Úr' mozdítása (motiója), és az ahhoz ragasztott vetekedés, melyben meg-

próballtak az áng. Király' halála' esetére, elő-vigyázatokat tenni, már minekelőtte még a' Capitolium' felső grádfitsfogára lépett volna — míg még meg nem koronáztatott — hasonló a' római szokáshoz: komor, hanem, hasznos Memento valhatik abból.

A' Morning-Herald és M. Chronicle, folytatták az ő' megtámódásokat a' mostani Ministerium ellen. "A' Világ-Historiájában, úgymond az első Wellington Hgre. tzelozva, ritka példa, hogy egy szerentsés katona, tsendes, felvilágosodott StátuseMBER is volt volna; az ütközetek' babírlevele ritkán volt a' polgárkoszorú' gajjaival egybe-fűzve. A' tábori tanya' szokásai, erköltsei, és hajlandóságai, nem kedvezők a' talentumok' és virtusok' kifejtésére és formálására, a' mint azoknak egy olyan férfit meg kell különböztetniek, ki egy szabad státust kormányozni akar. Erőszak a' had' logicája, mely az ő' okoskodásait ágyú-szózatokkal adja-elő, és a' nagy Hadvezér, ha bár elég ügyes is politikai intselkedéseket végre-hajtani; még-se lessz soha, nagy StátuseMBER. — Még tüzesebb a' Morning-Chronicle. Egy hosszú tzikkéjében a' Ministerium ellen, a' többek közt ezt mondja: "A' Felsőház, valósággal tsak egy köldusből álló gyűlés most. Alig lehet még a' Pairek' nagy seregétől azt várni, hogy valaha lelki-esmérettel viselje magát. A' Lordok' háza tsak akkor hatalmas, mikor a' koronával együtt fogja a' dolgot a' nép' fosztására. — A' ministeri Courier erősen megtámodja azon kifejezéseket, és példátkkal mutogatja a' Ministerek' gazdaságos tetteiket a' köz-költségre-nézve.

Az a' pompás koporsó, melyben a' IV-dik György holt-teste fog fekünni, ki volt téve júl. 9-dikén, hogy a' Közönség láthassa. Hossza 7 talp, széle negyedfél, magassága 3, a' legfinomabb spa-

nyol mahagoni fából készítve, a' legszebb veres sejembársonnyal bevonva, és sok, megaranyozott ezüst-szegekkel megrakva. Mindenik oldalán van 4 ékes fogantyú, tömött ezüsből, gazdagon megaranyozva. A' fedelén, igen sok ékességeken kívül, van az ánglus királyi, gazdagon felékesített tzímer, felül, fenn-írással, alól, borostyán - koszorúval, — mind tömött (massivum) ezüsből. A' koporsó' belsője meg van béllelve, gazdagon límezett atlattzal. — A' Király skárlát-szín palástban, a' familiai Hgek' és Leopold Printz pedig, fekete palástban kísérik a' koporsót.

Frantziaország

A' Messenger des Chambres, algieri júl. 6-dikai levelekre utalván, az itt következő részeket hozza-fel: "Már most bizonyos, hogy a' Regenség' kintse fizeti-meg a' hadi költséget. Az elfoglalás' hirtelensége, a' Dey' egész palotáját sérelemnélkül kezünkre szolgáltatta nekünk. A' hadsereg' Intendentiaja, mindjárt inventálta a' pénzt és mindent, a' mi betses és a' váratskában találtatott. Egy Tiszt, kit a' Cassaubába küldöttek, hogy a' Gen. Stábnak szállást készítsen, szinte egy óráig forgott a' Dey körül, 's azt mondja, hogy ez, egy otsmány ábrázatu, kis termetű Török. — Úgyanez a' Journál mondja, hogy Tahir Basának, a' ki Toulonból júl. 6-dikán vitorlázott-el, engedelmet adtak ára, hogy a' frantzia hajósereghez mennjen, Algierba, a' török népkatonaság' Fő-Tisztjeinek felszedésévégott, majd ha ez a' város megbukik.

✕ Páris, júl. 10. — Egy legfontosabb tudósítás érkezett; nagy bizonytalanságoknak vet az véget, nagy haszonérdekléseket illet az, egy szóval: Algier meg van hódoltatva, és, nem-hogy szerentsés következéseket szült volna, a' status-papírossokat felemelte volna, hanem ez a' tudósítás nyugtalanságot, és a' fondok' le-

esését vitte-végbe, Ezen különöség' nyitja, e' következő volna: "A' beursen így képzélődtek, — egy olyan eset, a' Ministerium' bátorságát, a' Státustsapás' eszközöit nevelné, s e' szerént, attól tartani, hogy egy új pesgés lepné-meg az elméket. Bizonyos az, hogy a' Ministerium, az utolsó telegraphi hivatali tudósítások-ólta újjá születettnek láttik, és hogy ezen szókat: "gyalázatos Kamara a' a' lázszató választás, forgatják mindenfelé a' nyelveken. Mi lesz ennek a' vége: még most, meg nem mondhatni. Megjelen-é a' Ministerium a' Kamarában? Tsüfölkodik-é a' Kamarával? Illyen szándékkal van egynehány a' Kabinét' Tagjai között, kivált' Peyronnét Ur: általjában, nagy zürzavar uralkodik. El van végezve, hogy a' Király nem szeméjjesen nyitja-meg az Ülést, és Polignac Ur, mint a' Tanát's' Elölülője, mint Angliában a' Kantzellarius-Lord, fogja képét viselni, a' Parleмент' kinyitásánál. Minden törvény-javallat' előterjesztése nélkül, a' budget az, a' mihez egyenesen nyúlni fognak.

Júl. 12-dikéig 320 új Népkövetet választottak; kik között 186 az Ellenkezéshez, 123 a' ministeri felekezethez tartozik, 11 bizonytalan színű. A' múlt 221-ből, ekkorig, 128 választatott újjra, 15 maradt belőlök-ki, és 78 van még választatlan. 108 Népkövetet kell még választani,

A' National, a' többek közt, az itt következő bizonytalanságokról beszéll, júl. 11-dikén: "Bourmont Gen. vissza jönne ezen hónapban, Párisba; és az ő helyét Áfrikában, Maison Gen. kérte volna: de ezt a' Commandot, Marmont Marsalnak (a' Ragusai Hgnek) adná ŐFge, ki nek még egy szép problémája lesz megfejtendő. Most adja már magát elő a' mi' hadi-szállítványunk' végtárgyának

a' kérdése, és az áfrikai tengerpartok' jövő sorsa; és, itt kezdődik a' diplomaticai táborozás; melynek vezérlése, szerentsétlenségre; Polignac Úrnak jutott martalékul. Tizenöt esztendő-ólta, sohasé volt Európa' fekvése kedvezőbb' mint ezen pillanatban, hogy nekünk szabad legyen meghódoltatásunknak hasznát venni, minthogy mi azt a' köz-haszonra fordítottuk. Az egész Continens (Európa) óhajtja a' tengeri-tolvajság' kiirtását, és örömmel fogja látni a' középtengeri kereskedést ezen gyalázatos bilintstől megszabadulni. Egyedül Anglia hajlandó nehésségeket formálni; de, kényszeríti őtet mostani fekvése, az ő' nyughatatlan, irigy-féltő és uraságkivánó lélekről lemondani; kéntelen ő' ezen dologban a' közvélekedésnek engedni; melynek jó-következése az egész Continens' hasznát annyira érdekli. De, még is szükséges talán Anglia ellen erőhatalmat (energiát) mutatni, tudván, hogy nem mulatja-el, magát fenyegető állásba helyheztetni, mivel' saját hasznát veszedelemben forogni hiszi.

A' Ragusai Hertzeg, Gouverneur titulussal menne Algierba. Azt is mondják, hogy Algier, minden birtokával együtt a' Regenségnek, elfoglalja Frantziország. A' hadiszállítvány' előre kidolgozott plánumában, Algier' megvételével együtt, az is ki volt tsínálva, hogy már most mindjárt indulnak osztájok a' hajó-seregétől — Oran, Bona, Bugia és Mers-el-Zeitun (a' constantine-i kikötő) ellen, hogy ezen Hellyeket meghódoltassák. — Bourmont Grófnak és Duperré Admirálnak, már is elküldötte volna a' Király a' Marsal-páltzákat. — Az a' hir is futkároz, hogy Bourmont Gen. Algieri Hggé. neveztetett volna. Annak pedig, hogy Marmont Marsal az algieri Regenség' Gouverneurje lenne, ellene mond az Universem. A' frantzia hadsereg' előljáró tsapat-

jától, jún. 29-dikéről jött levél szerint, a' tunisi Bei egy fregatte-t és egy brigget küldött Duperré Admirálhoz, mellyeken sok tunisi nagy Tisztviselők voltak, kik az Admirált eleséggel kínálták, és szabadságot adtak ára, hogy a' tunisi kikötőbe, minden frantzia hajók, kik azt szükségesnek tartanak, bevitörlázhatsanak.

Különös, betses frantzia ész. — A' National elő-heszélvén a' Sidi-Ferruchban uralkodott elrettentő zivatart, 's a' hajóserég' veszedelmes felkésztését, midőn már a' vasmatska-lántzok és kötelek nagyon szakadoztak, sőt önként is vagdalattak azokat, hogy a' tengertérre kaphassanak, ne-hogy a' partnak tsapószele az egész sereget elpusztítsa, 's a' földi katonaságot féltvén leg-inkább hogy eleség nélkül marad; ezen szorútságban, kapja a' Gen. Intendens, kihánytat a' tengerbe, 150 tsomó (bál) eleségnél, bor, égetbor 'sat. — többet, nem azért hogy a' hajókon könnyítsen, hanem hogy a' tsomókat a' szörnyeteg hullám a' partra hanytalya. Valóban oda is hanytalya a' tenger a' reá bizott szükséges eleséget; mellyet a' Sidi-Ferruchi tábor nagy siettségel szedett rakásra. Igen kevés tsomó szenvedett ezen különös, földre-szállítás' módja mellett. Jól megjegyezzük: "a' tsomók és hordók 3-szoros, vizet be nem vevő borítékokkal voltak Toulonban elkészítve.

A' Hadi jusból, így szól egy Journal, következik a' hódoltatás' jussa, mint annak természeti következése. Ha a' háború törvényes; a' hódoltatás is az. Valóban senki-se kívánhattja mitőlünk, hogy saját kezeink azt az ortzátlan és tolvaj országlást ismét felállítsák, mely 300 esztendő-óta a' népek' jussa ellen mindég fegyverben állott. Az élet és a' költözött eszközök azok, hogy hazájokban vissza származzanak, — mindez, a' mivel mi a' Dey-nek és az ő' Jantsárjainak tarto-

zunk, kik magokat a' mi' szabad akaratunknak megadták. Aról, még-tsak szósem lehet, hogy az áfrikai partokat a' Törököknek, az ő' elnyomóinak járma alól megszabadított bennszületetteknek engedjék. Szásszor jobb vólt volna a' kereskedés' hasznára és a' civilisatióra-nézve, a' mi' fegyverünk által lerontatott állását a' dolgoknak úgy hagyni mint vólt. Algier' népessége, egy, 20 törökből álló különböző erkölcsű, eredetű és nyelvű elegey, egy elementommal se bír, mellyek tsak felig-meddig rendes politikai systemához szükségesek vólnának. Őket magokra hagyni, ezt tenné — végtelen rendetlenséget szerezni, és a' tengeri-tolvajságnak — azon vidékek' természeti szorgalmoknak, — felszámálhatatlan foglalatosságot adni.

Nem lehet 'hát a' mi' fegyverünk-re-nézve oly' ditsősségesen végződött háborúnak, semmi egyéb kimenetele annál, hogy az algieri bírtokot végtelpen foglaljuk-el, 's a' megtelepesítését fordítsuk Frantziaország' hasznára. A' köz-velekedés, nyughatatlanul várja, hogy az ország-lószék, kimondja szándékát és ugyanazon meggyőződéssel legyen. — A' katonai kérdést vissza-húzzhatatlanul elszakasztotta Algier' meghódoltatása. A' Regentiának minden hadi ereje, minden eszköze az uralkodáshoz, a' tartomány' belsejében, egy helyen vóltak egybe-szedve. Nem láttzik, hogy az Arabsok ellent-állásától lehessen tartani: ezek a' népek örömmel vetik magokat alá egy emberséges és nagy-lelkű győzödelme' uralkodásának; tsak az ő' természeti hajlandóságjokat, szokásokat és vallási vélekedéseket kell tekintetben tartani, nekik azon hasznat, mellyet a' Törökök alatt bírtak — az ő' ősi jussaikat és saját törökből által választott Fők által kormányoztatást — nekik, mint a' Törökök tselekedtek, a' Kösségigazgatást meghagyni, midőn mi tsupán

a' politikai és hadi országlást tartjuk-meg magunknak. Egy figyelmetes politzia, se-bess, a' szoros és részre-nem hajló igaz-ság-kiszolgáltatás, a' balgatag monopolo-któl megszabadítás, mely a' földmive-lést és szorgalmat földhöz szegezte, nem sokára megszerettetik Frantziaország' u-ralkodását: a' Pásztorok és Földmivelők, kik az Átlás' tetején kerestek magoknak menedéket a' Törökök ragadozó kíván-ságjok és gögjök (insolentia, porcina gra-vitas) ellen, életet és termékenységet hoz-nak vissza ezen szép völgyekbe; mellye-ket egy tudatlan, stupidus despotismus terméketlenséggel vert-meg. — Montes-queiu a' hódoltatás' jussát úgy béjjegezi-meg, mint szükséges, törvényes, de sze-rentsétlen just, mely mindég szörnyű a-dósságot fizettet-le, hogy magát az em-beri természettel ellenben szabaddá vá-sárolja. Itt, a' Frantziaország' bűne ab-ban áll, hogy a' civilisatio' uralkodását Afrikába viszi, és Istennek hálá, van is-módja vinni. Ezt a' nemes problemat, nem fogják háborgatni, vagy, sikeretle-nül fogják háborgatni.

A' Frantzia hadsereg' Fővezére és az algieri Dey ŐMagassága között tett Kö-tés ebből áll: "Cassauba vár és az algieri minden többi vár 's ezen város' kikötője által-adatnak a' frantzia seregnek ma-reg-gel 10 órákor (a' frantzia óra szerént). — A' frantzia hadsereg' Fővezére lekö-telezi magát az algieri Dey ŐMagassága evánt, hogy ennek a' szabadtságát 's az őtet szeméjjesen illető minden vagyona-birtokát megengedi. — Szabad legyen a' Deynek, familiájával és személybeli tu-lajdonaival együtt a' maga által kiválasz-tott Helységbe menni; és míg Algierban marad, maga és minden familiája, a' fran-tzia hadsereg' Fővezére' védelme alatt fog-allani: egy őrző strása kezekedik a' Dey' és a' ő' familiája bátorságban-maradása

mellett. — Ugyanazon kedvezéssel viselte-tik a' Fővezér a' népkatonaság' minden szeméjlye eránt is.

A' mohamed hitvallás' követése sza-badon marad; minden rangu lakos' sza-badtsága, vallása, tulajdona, kereskedése és mestersége teljes szabadtságban ma-rad; feleségeik, tekintetben fognak tartat-ni; a' Fővezér, betsületére fogadja mind-ezeket. — Ezen egyességnek ki kell tse-réltetődni reggel 10 óra előtt, és a' fran-tzia katonaság azonnal elfoglalja Cassau-bát 's úgy egymás után a' város' min-den erősségeit a' tengerparton. — A' tá-borban Algier előtt: Bourmont Gróf (ide nyomták a' Dey' petséjjét). Des-prez, Gen. Stáb' Feje.

Austria

Triest, júl. 8. — Ritka Postanap, hogy a' nevedő békételességről Alba-niában, és vérontásokról tudósításokat ne kapnánk, mellyekben azon vidék' állapotja szörnyű ijjesztőleg festődik-le, minthogy a' Montenegrimusok is (egy nyakas vitez-hegyi nép) részt-vesznek a' felzúdulás-ban, 's az országlószéknek minden ereje elégtelen a' rend' fenn-tartására. — Görögországból is sivalmas panaszok érke-znek a' nemzet' naponként nevedő nagy szüksége miatt.

Horvátország

A' Zágrabi Híradó, jelenti a' bos-niai határszélről: "Nem csak Albaniában, hanem Bosniában is, még-pedig a' Zworniki *) Basaságban és Kapitányságban ütött volna ki a' lázadás. Mahmud-Basa és Ali-Basa testvérek kotzódnak a' fő-uraságon; mindeniknek van felekezete, kik egymással hadakoznak, 's a' tartományt pusztítják. Ali-Basát, kikergette a' test-vére, a' gradachazi Kapitány' segedelmé-vel a' várból és fogságra vitte Gradachaz-

* Talán nem a' Bosna mellett, mint a' Beob-mondja, hanem a' Drina mellett.

ba, Hussein-Beg Kapitányhoz; ki neki az életét csak-ugyan nem vette-el (ámbar ehhez, mint hadi-fogójához, vólt jussa); hanem, elszedvén minden fegyverét, köntösét, drágaságait és pénzt, különben, rangjához-képpest hánt vélle, tisztességes fogházat adott neki a' felső-sorban; 's tselédet is eleget. Már most reménylik, hogy a' gradachazi Kapitány letsendesíti a' lázadást, mellyet a' bosniai Vezir, fogamatlan gyakorlati próbák után nem tudott eligazítani. A' gradachazi, dohoy-i és derventi 3 bosnyák-Kapitányt, Brankuk várába idézte a' Vezir, hogy ott az őket illető egy nagyurasági Fermánt hallgassák-meg; de, nem jelentek-meg, mert veszedelmet éreztek.

Külföldi hírek

A' trevisoi birtokban, Narvesa faluban, egy szegény paraszt-asszonynak, egy nap, hat férfi gyermeke született, és mind a'-hatot elevenen megkeresztelheték. 's ketteje még él. Az anyuk egész.

Temple, az ő mostanában kijött, perui utazásában azt mondja: "vólt alkalmatosságom egy Condor' lövésében, mely éppen egy döglött lovon vendégeskedett, 's úgy jóllakott, hogy engem egy pistol-lövésnyire hagyott közelíteni, minekelőtte az ő' szörnyű szárnyát kiterjesztette volna, hogy elrepüljön. E' vólt nekem a' jel a' lövésre: és minthogy apró gojóbisokból álló jó tsomó töltéssel töltöttem-meg a' puskámat; — nem vesztel a' lövetem. Vajmi rettentő szörnyeteget láttam a' mélységben alattam, hogy a' halállal küszködik, szárnyaival vergődve! Hihetetlennek fogják azt tartani, hogy a' levegőnek egy lakosa, nagyságában, hasonló volna a' legszörnyűbb földi és tengeri állatokhoz; és, olyan emherek, a' kik soha nagyobb madarat nem láttak talán a' kősasznál, elálmélkodva fogják olvasni, hogy a' déli félföldön egy olyan

ragadozó madarat találai, mely oly' nagy és erős, hogy a' körmeivel egy ökröt megszorít, a' levegőbe felviszi, onnan lebotstátja, hogy dögöljön-meg és megegye. A' Condornak itt következő mérsékletei, ha bár oly' hihetetleneknek láttanak is, szóról-szóra egy jegyzésből vannak kivéve, mellyeket én saját kezemmel jegyeztem-fel. 'Ha a' szárnyai ki vannak terjesztve, 16 lépést (40 talpat) teszen az a' szárnya' egyik hegyitől a' másikig; a' repülő tolla (a' szárnya' nagy tolla) 8 lépés (20 talp hosszú, és a' pennája' körülete 8 hüvejk (zoll = pollex). — Itt van, tsak legyen kinek hinni. Miért nints ilyen toll, talán az egész földön, egy natural-Kabinetban is? — Ha a' penna tolla 20 talp hosszú; úgy a' kiterjesztett madar' szárnya' végei, legalább is 50 talpnyra vólnának egymáshoz. —

Körösi Csoma Sándor Erdélyi Magyar Utazóról, ki Tibetben tartózkodik, tudósításokat vett Calcuttában az Asiai Társaság az 1829-ben júl. 1-ső napján ottan tartott gyűlésében. Ugyanazon ülésben, azt végezte a' Társaság, hogy ötét hónaponként pénzel segítse, és számára minden könyvet megküldjön, a' mellyeket Calcuttában megszerezhetni. Kanum nevű faluban találta ötét az ottan utazott Dr. Gerard, egy kunyhóban, számos Barát- és Apátza klastromok között. Az 1828 és 29 között vólt telet a' Zunszari klastromban töltötte-el Körösi, egy magas hegyen, egy Lamával és ennek szolgájával együtt harmad-magával egy 9 □ lábnyi*) szobában, szorongva. 40,000 szóból álló Szótárt írt vólna már ő össze, tibeti nyelven.

* Ez, tsak egy juhaak való ketretz: 9 talp □-ot akartez az 100 öni, mely éppen 9-annyi hely. — Egy Hirdetésben is nem regiben, ezt lehetett olvasni 259/1200 □ ol; holott ezen egy lépésnyi föld helyet is, szinte 1/4 földet akart mondani az arendába küldető.